

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**
Кафедра практичної психології та педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник Навчально-наукового
інституту психології та
соціального захисту

_____ Василь Карабин
«__» _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 2.7. ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ПСИХОЛОГІЇ**

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність –

Спеціальність 053 «Психологія (практична психологія)»

(шифр і назва спеціальності)

Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

(назва інституту, факультету)

Робоча програма дисципліни «Основи методології наукових досліджень у психології» для магістрів спеціальності 053 – психологія. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 28 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за змістовими модулями і темами, плани лекцій, семінарських занять, матеріали для закріплення та контролю знань (завдання для самостійної роботи), а також критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів магістратури спеціальності 053 – психологія.

Розробник: Литвин А. В., завідувач кафедри практичної психології та педагогіки, доктор педагогічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології та педагогіки

Протокол від “27” серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри
практичної психології
та педагогіки

Андрій Литвин
(прізвище та ініціали)

“27” серпня 2018 року

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту

Протокол від “28” серпня 2018 року № 1

Голова
Вченої ради

Василь Карабин
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній-ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
	Спеціальність 053 «Психологія»		
Змістових модулів – 4	Спеціалізація: «Практична психологія»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь: <u>магістр</u>	Лекції	
		32	8
		Сем.	Сем.
		32	8
		Лабораторні	
		Не передбачені	Не передбачені
		Самостійна робота	
		86	134
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання: аудиторних – 42,7%, самостійна робота – 57,3%;

для заочної форми навчання: аудиторних – 10,7%, самостійна робота – 89,3%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Основи методології наукових досліджень у психології» є дисципліною теоретично-прикладного характеру, яка покликаний допомогти магістрам у формуванні та становленні їх як молодих дослідників.

Мета курсу: сформувати у майбутніх психологів знання про основи методології та методологічні принципи психологічної науки, конкретні методи психологічного дослідження, різні підходи до психологічних досліджень і можливі варіанти інтерпретації їх результатів, навчити їх організовувати науковий пошук, оформлювати звіт про наукове дослідження в необхідній формі (тези, стаття, монографія, реферат, дисертація тощо), представляти отримані результати на наукових конференціях і семінарах.

Завдання навчальної дисципліни: теоретична підготовка з питань сутності понять і категорій методології наукових досліджень; організації процесу наукового дослідження; застосування теоретичних та емпіричних методів дослідження; методик дослідження, їх змісту і принципів; розкриття характеристик і розроблення етапів і форм процесу науково-психологічного дослідження; організації науково-дослідної роботи психологів; специфіки наукового пізнання взагалі та у психології, зокрема; змісту та структури процесу наукового дослідження; оформлення результатів наукових досліджень і впровадження їх у практику; визначення ефективності наукових досліджень.

Предметом навчальної дисципліни є система загальних принципів і підходів наукового пізнання, методи, технології пізнання, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю в галузі психології.

Вивчивши курс студенти та магістранти повинні **знати**:

- особливості наукового пізнання у психології;
- теоретико-методологічні засади психологічного дослідження;
- принципи наукового дослідження в психології;

- визначення та аналіз об'єкту, предмету, мети, завдань дослідження;

- етапи наукового дослідження;

- типи наукових звітів;

- принципи, етапи підготовки і проведення наукових досліджень;

- сучасні стратегії пізнання психічного явища.

вміти:

- обирати та формулювати проблему дослідження;

- шукати необхідну наукову інформацію;

- обґрунтувати методологічну основу дослідження;

- реферувати літературні джерела;

- брати участь в науковій дискусії;

- формулювати об'єкт і предмет дослідження;

- висувати і перевіряти наукові гіпотези;

- формувати комплекс методик для дослідження;

- збирати емпіричні дані;

- проводити оброблення й інтерпретацію емпіричних даних;

- оформлювати наукові звіти;

- презентувати результат дослідження на наукових конференціях та семінарах;

- застосовувати набуті знання під час написання магістерської роботи.

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

Знання	Вміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
1	2	3	4
Критичне осмислення категоріального апарату наукових досліджень	Збирати та обробляти інформацію, необхідну для проведення наукових досліджень	Надання співробітникам інформації щодо напрямів наукової роботи	Самостійне обґрунтування теми наукової роботи і відповідальність за її актуальність

1	2	3	4
Критичне осмислення принципів, методів і понять наукових досліджень	Застосовувати доцільні методи під час проведення наукових досліджень відповідно до їх цілей	Здатність організувати наукові дослідження та донести їх результати до кінцевих адресатів	Відповідальність за планування та підготовку наукового дослідження
Критичне осмислення парадигми методології науки	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у наукових дослідженнях	Донесення до зацікавлених осіб власних ідей щодо наукового підходу до вирішення проблеми	Здатність до самонавчання у процесі дослідження, яке є самостійним та автономним
Спеціалізовані концептуальні знання щодо структури наукового дослідження	Логічно планувати і будувати дослідження відповідно до його логіки і мети	Кваліфікований обмін інформацією щодо обраної проблеми	Готовність до автономного проведення науково-дослідних робіт
Критичне осмислення видів та форм науково-дослідної роботи	Організувати і проводити дослідницьку діяльність	Використання інформації з різних підрозділів і комунікація із зовнішнім середовищем	Відповідальність за якість і своєчасність проведення самостійного наукового дослідження
Критичне осмислення вимог та структури публікації наукових результатів	Науково обґрунтовувати і структурувати отримані наукові данні	Передавання фахівцям інформації, ідей, положень щодо вирішення завдань наукового дослідження	Відповідальність за реальність (достовірність) отриманих наукових результатів
Спеціалізовані концептуальні знання щодо оформлення результатів наукових досліджень	Визначати економічну ефективність наукових досліджень	Донесення до зацікавлених осіб результатів наукового дослідження за допомогою сучасних методів	Відповідальність за результативність дослідження, його впровадження та подальший розвиток наукових ідей

Спираючись на дані, подані в таблиці, в результаті вивчення курсу «Основи методології наукових досліджень у психології» у студентів мають бути сформовані такі **компетентності**:

соціально значущі:

- здатність до самоаналізу;
- толерантність, комунікабельність;
- ініціативність і відповідальність.

професійні:

- здатність застосовувати теоретичні й емпіричні методи дослідження;
- здатність до планування науково-дослідних робіт;
- здатність організовувати науково-дослідну роботу;
- здатність до формулювання й обґрунтування наукових гіпотез;
- здатність до оволодіння традиційними та інноваційними методами проведення наукових досліджень;
- здатність до інформаційного забезпечення процесу наукового дослідження;
- здатність до наукового пізнання на основі системного, синергетичного підходів;
- здатність до висвітлення наукових результатів, підготовки наукових публікацій;
- здатність до оформлення результатів наукових досліджень і впровадження їх у практику;
- здатність до визначення ефективності наукових досліджень.

Програма навчальної дисципліни передбачає проведення лекцій і семінарських занять, а також здійснення студентами самостійної роботи. Підсумковий контроль здійснюється на іспиті.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності

Вступ до методології наукових досліджень

Тема 1. Поняття, зміст і функції науки

Тема 2. Методологія, методи, логіка наукових досліджень

Тема 3. Вибір напряму та послідовність наукових досліджень

Тема 4. Вибір методу дослідження

Змістовий модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень

Тема 5. Теоретичні дослідження

Тема 6. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості

Тема 7. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання

Тема 8. Експериментальні дослідження

Тема 9. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних

Тема 10. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях

Тема 11. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки

Тема 12. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень

Тема 13. Підготовка магістерських і дипломних робіт

Змістовий модуль 3. Організація та проведення наукових досліджень з психології

Тема 14. Методологія наукового дослідження в психології

Тема 15. Організація та проведення психологічних наукових досліджень

Тема 16. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів

Змістовий модуль 4. Оптимізація наукових досліджень

Тема 17. Психологія наукової діяльності

Тема 18. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень

Тема 19. Стимулювання наукового мислення

Тема 20. Етика наукових досліджень

Тема 21. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
Комп'ютерні технології та інструментарій у наукових дослідженнях

Тема 22. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого

Тема 23. Правова сутність інтелектуальної власності

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки та наукової діяльності												
Вступ до методології наукових досліджень	3	1				2	3					3
Т.1. Поняття, зміст і функції науки	5	1	2			2	5	1				4
Т.2. Методологія, методи, логіка наукових досліджень	7	2	2			3	7		1			6
Т.3. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	5	1	2			2	5	1				4
Т.4. Вибір методу дослідження	6	1	2			3	6		1			5
Змістовий модуль 2. Технологія проведення наукових досліджень												
Т.5. Теоретичні дослідження	5	2	1			2	5					5
Т.6. Системний	6	2	1			3	6	1				5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості												
Т.7. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	6	1	1			4	6	1				5
Т.8. Експериментальні дослідження	7	2	1			4	7					7
Т.9. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	5		1			4	5		1			4
Т.10. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	5		1			4	5					5
Т.11. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	6	1	1			4	6					6
Т.12. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	5	2	1			2	5					5
Т.13. Підготовка магістерських і дипломних робіт	4					4	4		1			3
Змістовий модуль 3. Методологічні особливості наукових досліджень з психології												

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Т.14. Методологія наукового дослідження в психології	7	2	2			3	7	1				6
Т.15. Організація та проведення психологічних наукових досліджень	11	2	2			7	11		1			10
Т.16. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	7	2	2			3	7	1				6
Змістовий модуль 4. Оптимізація наукових досліджень												
Т.17. Психологія наукової діяльності	7	2	2			3	7	1				6
Т.18. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	11	2				9	11		1			10
Т.19. Стимулювання наукового мислення	5	2	2			1	5					5
Т.20. Етика наукових досліджень	5		2			3	5		1			4
Т.21. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	10	2	2			6	10		1			9
Т.22. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці.	6	2				4	6	1				5

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Особистість вченого												
Т.23. Правова сутність інтелектуальної власності	6		2			4	6					6
Усього годин	150	32	32			86	150	8	8			134

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Вступ до методології наукових досліджень		
2.	1.2. Поняття, зміст і функції науки	2	
3.	1.3. Методологія, методи, логіка наукових досліджень	2	1
4.	1.4. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	2	
5.	1.5. Вибір методу дослідження	2	1
6.	2.1. Теоретичні дослідження	1	
7.	2.2. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	1	
8.	2.3. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	1	
9.	2.4. Експериментальні дослідження	1	
10.	2.5. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	1	1

11.	2.6. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	1	
12.	2.7. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	1	
13.	2.8. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	1	
14.	2.9. Підготовка магістерських і дипломних робіт		1
15.	3.1. Методологія наукового дослідження в психології	2	
16.	3.2. Організація та проведення психологічних наукових досліджень	2	1
17.	3.3. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	2	
18.	4.1. Психологія наукової діяльності	2	
19.	4.2. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	2	1
20.	4.3. Стимулювання наукового мислення	2	
21.	4.4. Етика наукових досліджень		1
22.	4.5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	2	1
23.	4.6. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	2	
24.	4.7. Правова сутність інтелектуальної власності		
Разом:		32	8

Семінарське заняття – форма навчального заняття, на якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті (див. табл.) викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються під час виставлення поточної оцінки з навчальної дисципліни.

6. Теми практичних занять

Не передбачено

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Вступ	2	3
2.	1.2 Поняття, зміст і функції науки	2	4
3.	1.3. Методологія, методи, логіка наукових досліджень	3	6
4.	1.4. Вибір напрямку та послідовність наукових досліджень	2	4
5.	1.5. Вибір методу дослідження	3	5
6.	2.1. Теоретичні дослідження	2	5
7.	2.2. Системний підхід, його місце та роль у науковому пізнанні. Поняття системи та її властивості	3	5
8.	2.3. Моделювання як спосіб наукового пізнання. Модель і моделювання	4	5
9.	2.4. Експериментальні дослідження	4	7
10.	2.5. Основні поняття та визначення математичних і статистичних методів опрацювання наукових даних	4	4
11.	2.6. Застосування статистичних методів у наукових дослідженнях	4	5

12.	2.7. Подання дослідницьких даних: шкали, таблиці, графіки	4	6
13.	2.8. Види та особливості викладу результатів наукових досліджень	2	5
14.	2.9. Підготовка магістерських і дипломних робіт	4	3
15.	3.1. Методологія наукового дослідження в психології	3	6
16.	3.2. Організація та проведення психологічних наукових досліджень	7	10
17.	3.3. Науково-дослідна діяльність студентів-психологів	3	6
18.	4.1. Психологія наукової діяльності	3	6
19.	4.2. Наукове мислення в організації та проведенні наукових досліджень	9	10
20.	4.3. Стимулювання наукового мислення	1	5
21.	4.4. Етика наукових досліджень	3	4
22.	4.5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Комп'ютерні технології та інструментарій	6	9
23.	4.6. Наукові колективи та школи як особливі структури в науці. Особистість вченого	4	5
24.	4.7. Правова сутність інтелектуальної власності	4	6
Разом:		86	134

9. Індивідуальні завдання

За рішенням кафедри магістри готують реферати з окремих тем курсу, доповіді на студентську конференцію, виконують творчі дослідні завдання для самостійного поглибленого вивчення.

10. Методи навчання

Основні форми навчання: лекції, семінарські заняття із застосуванням поточних перевірок і проведенням контрольних робіт (тестування).

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

- *практичні*: опрацювання наукових досліджень.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості.

Специфіка вивчення курсу «Основи методології наукових досліджень у психології» полягає в тому, що в студентів повинні бути відображені головні методологічні та теоретичні категорії. Ці категорії будуть базисом для створення майбутнім фахівцем вихідного теоретичного концепту, який дозволяє методологічно вірно вирішувати професійні завдання.

Загальним принципом під час роботи над змістом кожного питання програмної теми є принцип послідовної деталізації основного смислового фрагменту. До кожного такого фрагменту доречно відшукати та додати розгорнуті відомості з робіт дослідників, які зробили внесок в розробку певного питання. Відтак, навчальний курс стає добіркою матеріалів, пов'язаних загальним смисловим завданням.

11. Методи контролю

Поточний контроль, який здійснюється у формі усного чи письмового опитування; контрольні роботи; екзамен.

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань студентів із відповідних розділів дисципліни. Контроль здійснюється у формі усного й письмового опитувань, колективних дискусій і обговорень. Підсумковий контроль знань здійснюється наприкінці семестру шляхом складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91–100	A	відмінно	зараховано
71–90	BC	добре	
51–70	DE	задовільно	
35–50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Критерії допуску до підсумкового контролю

До екзамену допускаються студенти, які мають належний рівень поточних знань і відпрацювали 75 % пропусків навчальних занять.

Студент, який з поважних причин пропустив заняття, має відпрацювати їх у двотижневий термін. Пропуски відпрацьовуються в позааудиторний час шляхом усного/письмового опитування або тестування у Віртуальному університеті.

Не допущені до екзамену студенти здійснюють перездачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи: 1) заборгованість із поточного контролю; 2) заборгованість із підсумкового контролю.

Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом написання контрольної роботи з усього пройденого впродовж семестру матеріалу. У разі позитивної оцінки на наступний день призначається ліквідація заборгованості з підсумкового контролю.

13. Питання для проведення підсумкового контролю

ЗМ 1–2

1. Предмет, об'єкт, мета і завдання методології наукових досліджень.
2. Визначення поняття «методологія».
3. Основні компоненти структури методології наукових досліджень у психології.
4. Завдання і мета наукової діяльності.
5. Критерії науковості та поняття «детермінізм».
6. Основні історичні етапи виникнення та розвитку наукових знань.
7. Основні особливості наукової революції.
8. Класифікації наук за різними критеріями.
9. Психологія як наука.
10. Сутність процесу пізнання. Рівні та форми пізнання.

11. Особливості наукового пізнання. Основні принципи наукового пізнання.
12. Загальні поняття процесу пізнання.
13. Етапи наукового теоретичного дослідження.
14. Ознаки наукового дослідження.
15. Поняття «методологія наукових досліджень».
16. Рівні методів наукових досліджень.
17. Загальнонаукові методи пізнання.
18. Емпіричні методи дослідження.
19. Наукові методи теоретичного дослідження.
20. Категоріальний апарат наукового дослідження.
21. Функції наукової новизни дослідження.
22. Логіка процесу наукового дослідження.
23. Класифікація наукових робіт.
24. Процес вибору теми дослідження.
25. Суть завдань наукового дослідження. Види типових завдань.
26. Функції та структура програми дослідження.
27. Послідовність та етапи виконання наукових досліджень.
28. Етапи виконання прикладної науково-дослідної роботи.
29. Етапи виконання дослідно-конструкторської розробки.
30. Принцип зовнішньої та внутрішньої правдоподібності під час вибору методу дослідження.
31. Вибір ступеня точності методу.
32. Поняття дискретного та неперервного в науковому дослідженні.
33. Лінійність і нелінійність параметрів дослідження.
34. Детермінованість і випадковість у наукових дослідженнях.
35. Мета інтерполяції та екстраполяції.
36. Роль прикладів та еталонних задач.
37. Мета теоретичних досліджень. Типи завдань теоретичних досліджень.
38. Назвіть послідовність етапів виконання теоретичних досліджень.

39. Поділ документів і видань на довідкові, оглядові, реферативні та бібліографічні.
40. Сучасні методи теоретичних досліджень.
41. Основні стадії виконання процесу теоретичних досліджень.
42. Сутність методу статистичного моделювання.
43. Системний підхід як провідний напрям методології наукового пізнання. Принципи системного підходу.
44. Сутність системного аналізу. Методологічні принципи системного аналізу.
45. Сутність категорії «система». Основні особливості та характерні ознаки системи.
46. Властивості систем. Класифікаційні ознаки систем.
47. Види зв'язків. Структура системи. Ієрархія систем.
48. Синергетика системи.
49. Сутність і призначення методу моделювання. Приклади моделей.
50. Структурно-функціональні особливості моделей.
51. Основні класифікаційні ознаки моделей. Типи моделей.
52. Методи структурного, ситуаційного, інформаційного та імітаційного моделювання.
53. Підходи до побудови та основні етапи побудови моделей.
54. Вимоги адекватності, простоти й оптимальності моделі.
55. Основна мета експериментів. Загальні вимоги до проведення експерименту.
56. Класифікація експериментів.
57. Етап підготовки наукового експерименту. Розроблення методики проведення експерименту.
58. Методика планування експериментальних досліджень.
59. Етапи математизації наукових досліджень. Суть математичних методів оброблення матеріалів досліджень.
60. Суть, види й одиниці виміру абсолютних і відносних величин.
61. Статистична значущість одержаних даних. Статистичний критерій як інструмент визначення рівня статистичної значущості.

62. Інтерпретація рівнів значущості у психологічних дослідженнях.
63. Параметричні та непараметричні статистичні критерії.
64. Визначення основних статистичних характеристик вибіркової сукупності.
65. Оцінювання розподілу емпіричних даних. Симетричність та ексцесивність розподілу даних.
66. Міри у процесі шкалювання. Характеристика шкал.
67. Статистичні таблиці, їх види і правила оформлення.
68. Суть і призначення графіків. Основні види графіків.
69. Правила побудови статистичних графіків.
70. Основні види викладу науково-дослідної продукції.
71. Зміст та особливості оформлення монографічної продукції.
72. Зміст та особливості оформлення наукової статті.
73. Зміст та особливості оформлення тез і матеріалів доповідей.
74. Загальні засади і вимоги до підготовки магістерських і дипломних робіт.
75. Оформлення магістерської (дипломної) роботи.

ЗМ 3–4

1. Розкажіть, як історично змінювався предмет і методи психології.
2. У чому специфіка емпіричних і феноменологічних ознак психічних явищ?
3. У чому полягає психофізіологічна проблема?
4. Які напрями дослідження психофізіологічної проблеми існують у науці?
5. Як добитися правильності та об'єктивності знань у ході наукових досліджень?
6. Які вимоги пред'являються до сучасних науково-психологічних теорій?
7. Які існують способи пояснення психічних явищ?
8. Чим характеризуються закони в психології?
9. Назвіть види наукової редукції в науковій психології.

10. основні методологічні принципи психології.
11. Дайте класифікацію методів психологічних досліджень.
12. Яким критеріям має відповідати кожен науковий метод
13. Які конкретно-наукові методи психологічного дослідження?
14. Розкрийте особливості методу спостереження у психологічному дослідженні.
15. Розкрийте особливості методу експерименту в психологічному дослідженні.
16. Розкрийте особливості методу тестів у психологічному дослідженні.
17. Розкрийте особливості методу запитань (*опитування*) у психологічному дослідженні.
18. Розкрийте особливості методу самозвіту в психологічному дослідженні.
19. Розкрийте особливості методу анамнезу в психологічному дослідженні.
20. Розкрийте особливості методу аналізу документів у психологічному дослідженні.
21. Розкрийте особливості методу вивчення продуктів діяльності в психологічному дослідженні.
22. Розкрийте особливості методу експертного оцінювання в психологічному дослідженні.
23. Розкрийте мету психологічного дослідження.
24. Розкрийте сутність кожного з етапів психологічного дослідження.
25. Подайте загальну схему науково-психологічного дослідження.
26. Загальна методика психологічного дослідження та методика реалізації психолого-педагогічного експерименту.
27. Поясніть основні дослідницькі стратегії в експериментальній психології.
28. Поясніть етапи реалізації стратегій експериментального дослідження.

29. Викладіть неконтрольовані умови, які змінюють дію експериментального чинника і зумовлюють артефакти у психологічних експериментах.
30. Подайте найпоширеніші артефакти психологічних експериментів.
31. Назвіть способи контролю впливу факторів, пов'язаних з досліджуваними, на результати експерименту.
32. Вкажіть значення вимоги до психолога-експериментатора.
33. Назвіть вимоги до користувачів психодіагностичних методик.
34. Проаналізуйте вимоги до вимірювальних методів (тестів).
35. Як перевірити на «працездатність» критерії в психологічному експерименті.
36. Види і форми науково-дослідної роботи студентів
37. Які особливості наукової праці?
38. Розкрийте напрями дослідження психології наукової творчості.
39. Визначте фактори, які сприяють науковій творчості.
40. Вкажіть фактори, що заважають творчості.
41. Вкажіть особливості організації творчої діяльності дослідника.
42. Що означає «поставити наукову проблему»?
43. З чого складається наукова організація праці, як система?
44. Розкрийте принципи раціональної організації наукової діяльності.
45. Які психологічні механізми розвитку наукового потенціалу?
46. Які мотиви лежать в основі науково-дослідної діяльності?
47. Які цінності є базовими відносно норм науки?
48. Що сприяє науковому довголіттю вченого?
49. Яка сутність поняття «наукове мислення»?
50. Що таке стиль наукового мислення?
51. Які основні особливості інтелектуального капіталу як системи?
52. Визначте основні етапи формування наукового мислення.
53. Назвіть основні пізнавальні суперечності.

54. Що таке «проблемна ситуація» та що відбувається у процесі розв'язання проблемних ситуацій.
55. Які основні функції проблемної ситуації в межах наукового дослідження?
56. Розкрийте поняття «наукова ідея».
57. Що означає «експериментувати з комбінаціями»?
58. Поясніть розвиток творчості через візію.
59. Розкрийте сутність цілепокладання?
60. Застосування «мозкового штурму» для творення ідей.
61. Методика раптового осяяння для стимулювання мислення.
62. Методика кайзен для стимулювання мислення.
63. Етика та праксеологія науки.
64. Етичні норми та імперативи вченого.
65. Проблема свободи та відповідальності вченого.
66. Проблема етично-правового регулювання дослідницької діяльності в психології.
67. Деонтологічний аналіз психологічних досліджень.
68. Документальні джерела інформації. Види документів.
69. Інформаційні та бібліографічні джерела інформації.
70. Техніка роботи з науково-психологічною літературою.
71. Застосування ІКТ у психологічних дослідженнях.
72. Науковий колектив та організація його роботи.
73. Які основні принципи створення наукового колективу?
74. Поясніть принципи роботи наукового колективу.
75. Які різновиди конфліктів трапляються у науковому колективі?
76. Роз'ясніть основні підходи до розуміння поняття «наукова школа».
77. Назвіть умови ефективного функціонування наукових шкіл.
78. Роль особистості вченого в науці. Розкрийте основні якості дослідника.

14. Рекомендована література

Методична

1. Програма нормативної навчальної дисципліни «Основи методології наукових досліджень у психології» / А. В. Литвин. — Львів : ЛДУБЖД, 2016. — 14 с.
2. Робоча програма дисципліни «Основи методології наукових досліджень у психології» для магістрів спеціальності 053 – психологія / А. В. Литвин. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 25 с.
3. Перелік запитань для екзамену.
4. Комплект завдань для контрольних робіт.
5. Виконання дипломних робіт зі спеціальності 053 «Психологія (практична психологія)» : метод. реком. / укл. А. В. Литвин, Р. І. Сірко; Львівський державний університет безпеки життєдіяльності ДСНС України. Львів : ЛДУБЖД, 2018. 44 с.

Базова

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу. — К. : «Центр учбової літератури», 2014. — 142 с.
2. Бочелюк В. Й. Методика та організація наукових досліджень із психології : навч. пос. / Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 360 с.
3. Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. — Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. — 260 с.
4. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посібник / І. М. Галян. — К. : Академвидав, 2009. — 464 с.
5. Климчук В. О. До проблеми використання t-критерію Стьюдента у психології / Климчук В. О. // Практична психологія та соціальна робота. — 2010. — № 6. — С. 21—28.
6. Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності : підр. / Н. М. Кушнарєнко, В. М. Шейко. — К. : Знання, 2002. — 295 с.
7. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учебное пособие / Лудченко А. А., Лудченко Я. А., Прима Т. А. / Под ред. А. А. Лудченко. — К. : Знання, КОО, 2000. — 114 с.
8. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. — К. : КДП, 1990. — 240 с.

9. Новиков А. М. Методология / Новиков А. М., Новиков Д. А. — М. : СИНТЕГ. — 663 с.

10. Новікова М. М. Конспект лекцій з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для студентів 5, 6 курсів спеціальності 073 — Менеджмент організацій і адміністрування / М. М. Новікова — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. — 105 с.

11. Основы методологии та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктив / за ред. А. Є. Конверського. — К. : Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

12. Основы научных исследований у психології : методичний посібник / Укл. : О.В. Григор'єва. — Чернівці : Рута, 2004. — 80 с.

13. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (Досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату) : навч.-метод. посіб. / Рибалка В. В. — К. : Ніка-Центр, 2003. — 204 с.

14. Сергієнко Л. П. Основы научных исследований у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи : навч. посібник / Сергієнко Л. П. — К.: Вид. дім «Професіонал», 2009. — 240 с.

15. Сисоєва С. О. Методология науково-педагогічних досліджень : підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристочук. — Рівне : Волинські обереги, 2013. — 360 с.

16. Юринєць В. Є. Методология научных исследований : навч. посібник / В. Є. Юринєць. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. — 178 с.

Допоміжна

1. Білуха М. Т. Методология научных исследований : підручник / М. Т. Білуха. — К. : АБУ, 2002. — 480 с.

2. Бобилєв В. П. Методология та організація наукових досліджень : навч. посібник / Бобилєв В. П., Іванов І. І., Пройдак Ю. С. — Дніпропетровськ : Системні технології, 2008. — 264 с.

3. Волков Б. С. Методология и методы психологического исследования : учебное пособие / Б. С. Волков, Н. В. Волков, А. В. Губанов. — М. : Академ. проект ; Фонд «Мир», 2005. — 384 с.

4. Ганзен В. А. Теория и методология психологического исследования : Практическое руководство / В. А. Ганзен, В. Д. Балин. — СПб : СПбГУ, 2000. — 76 с.

5. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / В. Н. Дружинин. — СПб. : Питер, 2000. — 320 с.

6. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования : учебное пособие / В.И.Загвязинский, Р.Атаханов. — М. : Издательский центр «Академия», 2001. — 208 с.

7. Клименюк О. В. Технологія наукового дослідження : авторський підручник / О. В. Клименюк. — К. — Ніжин : ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. — 308 с.

8. Корнилова Т. В. Методологические основы психологии / Корнилова Т. В., Смирнов С. Д.. — СПб. : Питер, 2006. — 320 с.

9. Костюк Г. С. Принцип развития в психологии / Костюк Г. С. // Методологические и теоретические проблемы психологии. — М. : Наука, 1969. — С. 118-152.

10. Краевский В. В. Методология педагогики : пособие для педагогов-исследователей / Володар Викторович Краевский. — Чебоксары : изд-во Чуваш. ун-та, 2001. — 244 с.

11. Крушельницька В. О. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Крушельницька В. О. — К. : Кондор, 2003. — 192 с.

12. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : Курс лекцій / Кустовська О.В. — Тернопіль : Економічна думка, 2005. — 124 с.

13. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Отв. ред. Ю. М. Забродин, Е. В. Шорохова. — М. : Наука, 1984. — 444 с.

14. Лубовский Д. В. Введение в методологические основы психологии / Лубовский Д. В. — М. : Изд-ва МОДЭК, МПСИ, 2007. — 224 с.

15. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі (в 2 т.). — К. : Форум, 2002. — 319 с.

16. Методологія конкретних психологічних досліджень: погляд Одеської наукової школи психології : монографія. Том I. / за заг. ред. Вісковатової Т.П., Луньова В.Є. — Донецьк : Норд-прес, 2012. — 254 с.

17. Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования : учебное пособие : Анализ и интерпретация данных / А.Д.Наследов. — СПб : Речь, 2004. — 392 с.

18. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типовые случаи). — М. : МЗ-Пресс, 2004. — 67 с.

19. Психологія : навч. посібник / Винославська О. В., Бреусенко-Кузнецов О. А., Зливков В. Л. та ін. ; за наук. ред.

О. В. Винославської. — 2-е вид., переробл. і доповн. — К. : ІНКОС, 2009. — 390 с.

20. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Романчиков В. І. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 254 с.

21. Руденко В. М. Математичні методи в психології : підручник / В.М. Руденко, Н.М. Руденко. — К. : Академвидав, 2009. — 384 с.

22. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко. — К. : РННЦ “ДІНТ”, 2000. — 260 с.

23. Соловйов С. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / С. М. Соловйов. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 176 с.

24. Цехмістрова Г. С. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / Г. С. Цехмістрова. — К. : Видав. дім «Слово», 2008. — 280 с.

25. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності : навч. посібник / за ред. професора Д. В. Чернілевського. — Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. — 484 с.

26. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. — 6-те вид., переробл. і доповн. — К. : Знання, 2008. — 310 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України : сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/>

2. Національна академія педагогічних наук України : сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://naps.gov.ua/>

3. Віртуальний університет ЛДУ БЖД [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://virt.ldubgd.edu.ua/>

4. Кафедра практичної психології та педагогіки / ЛДУ БЖД : сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ldubgd.edu.ua/institut-department/kafedra-praktichnoyi-psiologiyi-ta-pedagogiki>

5. Основи методології наукових досліджень в психології [Електронний ресурс] / Литвин Андрій Вікторович. — Режим доступу : <http://virt.ldubgd.edu.ua/enrol/index.php?id=1063>

6. PSYLIB : самопознание и саморазвитие : Психологическая библиотека. — Режим доступу : <http://psylib.ukrweb.net/index.html>.

